

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek

over de klacht van

X

tegen

Het Laatste Nieuws en HLN.be

Met een mail van 12 juli 2018 dient mevrouw X namens haar broer een klacht in tegen Het Laatste Nieuws en HLN.be. Aanleiding is een artikel van 12 juli 2018 in Het Laatste Nieuws onder de titel *Eentje wilde een groot vuurwerk om verhuis te vieren. Brand Vlooybergstoren is uit de hand gelopen cafégrap van vrienden* en op HLN.be onder de titel *Brand Vlooybergstoren uit de hand gelopen cafégrap, dader wilde groot vuurwerk om verhuis te vieren*.

Redactievertegenwoordiger Edwin Ceulebroeck van Het Laatste Nieuws antwoordt met een brief van 1 oktober, waarop X repleceert met een mail van 30 oktober 2018.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 18 januari 2019. X woonde de hoorzitting bij. Voor Het Laatste Nieuws waren Edwin Ceulebroeck en journaliste Kristien Bollen aanwezig.

DE FEITEN

Het artikel gaat over de betrokkenheid van vijf mannen bij de brand van de Vlooybergstoren in Tielt-Winge. Het beschrijft hoe ze de toren in brand staken om de verhuis van één van hen te vieren en hoe de politie hen, dankzij talrijke tips, snel kon verhoren. Daarbij minimaliseerden de oudste twee – onder wie de broer van klager – hun aandeel. Ze zegden dat ze enkel toekeken, terwijl kennissen vermoedden dat zij de jongeren meesleurden. Verwijzend naar een goede bron schrijft het artikel ook dat klager eerder ‘voor de lol’ zijn eigen auto in brand had gestoken terwijl er iemand in zat.

Bij het artikel staan foto's van vier van de vijf betrokkenen, waarbij de gezichten op verschillende manieren bewerkt zijn met balkjes of blokjes.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

KLAGSTER zegt dat het artikel haar broer identificeerbaar maakt, fouten bevat en het vermoeden van onschuld schendt. Ze heeft geen bezwaar tegen de berichtgeving op zich – het gaat om ernstige, strafbare en verwerpelijke feiten – maar wel tegen de manier waarop.

Het artikel vermeldt de voornaam, de eerste letter van de familienaam, de leeftijd en de woonplaats van klager en publiceert zijn foto. De foto, afkomstig van facebook, is geblurd, maar de persoon blijft zeer herkenbaar. Bovendien heeft klager een zeldzame voornaam, wat de herkenbaarheid nog verhoogt. Klager is een sociaal iemand en iedereen die het artikel leest, weet dat het over hem gaat. Daarom heeft klager meteen na publicatie de redactie gebeld, die de foto en de voornaam offline heeft gehaald.

De vier andere verdachten en klager zelf hebben aan de politie verklaard dat klager niet aanwezig was bij de feiten. Hij heeft achteraf wel een van de betrokkenen, die gewond was

geraakt, naar het ziekenhuis gebracht. Maar wie het artikel leest, gaat ervan uit dat klager schuldig is aan brandstichting. De term pyromanenbende in de inleiding spreekt voor zich. De inhoud van de artikels is gebaseerd op toogpraat.

De berichtgeving is ingegeven door sensatie, wat ook blijkt uit de facebookadvertentie die de redactie op de dag van publicatie verspreidde met de foto's van vier van de vijf verdachten.

De impact van de berichtgeving is niet te onderschatten. Ze heeft veel schade berokkend en zware gevolgen gehad voor klager en de andere verdachten. Met alleen initialen en zonder foto was dat niet het geval geweest. Klaagster ziet een tendens in de journalistiek en pleit voor voorzichtigheid met het noemen van namen tot de rechtbank geoordeeld heeft.

Het artikel beticht klager van nog een tweede brand, waar het schrijft dat hij recent zijn eigen auto in brand stak terwijl er iemand in zat. De politie weet volgens klaagster dat dat niet klopt. Maar die tweede betichting maakt de eerste wel veel aannemelijker voor de lezer. Dat is sensatie, terwijl het gaat over een filmpje van een brandende auto op de in beslag genomen gsm van een van de betrokkenen. Het was niet de auto van klager en klager was er niet bij betrokken.

HET LAATSTE NIEUWS EN HLN.BE noemen beperkte identificatie van klager geoorloofd. Ze benadrukken dat het artikel gebaseerd is op betrouwbare bronnen en niet spreekt van daders maar van verdachten. De journaliste die aanwezig was op de hoorzitting, heeft de informatie verzameld en aangeleverd aan een collega, die het artikel geschreven heeft.

Het artikel vermeldt de voornaam, de eerste letter van de familienaam en de leeftijd, maar niet de woonplaats, zoals klaagster beweert. Klaagster maant de pers aan tot voorzichtigheid, maar de pers mag over een lopend gerechtelijk onderzoek berichten en verdachten beperkt identificeren, rekening houdend met de ernst van de feiten en de stand van het onderzoek. In het geval van de Vlooybergstoren gaat het over ernstige feiten van maatschappelijk belang en was er een doorbraak in het onderzoek. Vijf verdachten waren verhoord en twee hadden bekend. De krant heeft bewust gekozen voor gedeeltelijke en niet voor volledige identificatie.

Klaagster zegt dat haar broer een zeldzame voornaam heeft die daarom niet genoemd mocht worden, maar dat is geen argument, want dan zou men courante voornamen wel en andere niet mogen vermelden.

De foto's zijn geblurd en stroken met het principe van beperkte identificatie. Er kan altijd discussie zijn over de vraag of een foto voldoende geblurd is, maar blurren gebeurt algemeen en zal nooit doeltreffend zijn voor wie die de betrokkene goed kent. Op vraag van klaagster heeft de redactie de foto's en de voornamen offline gehaald, maar dat betekent niet dat ze een fout erkende.

Als de verdachten in hun kennissenkring gelinkt worden aan de brandstichting, komt dat niet door de geanonimiseerde artikels, maar omdat ze in hun stamcafé opschepten over een groot vuurwerk om een verhuis te vieren. Het is dan ook geen wonder dat hun namen na de brandstichting de ronde deden.

De journaliste heeft haar informatie over de betrokkenheid van klager bij de feiten uit een betrouwbare bron, zeer dicht bij het onderzoek. Volgens die bron was klager betrokken en aanwezig bij de feiten en minimaliseerde hij zijn rol. Dat laatste staat duidelijk in het artikel.

Het Laatste Nieuws heeft in een apart gesprek met de rapporteringscommissie toelichting gegeven over de bronnen. De journaliste heeft aangegeven wie haar bronnen waren, waar en wanneer ze hen ontmoet heeft en wat ze verteld hebben. Ze heeft het verhaal niet meteen gepubliceerd, maar gewacht tot ze alle bronnen gesproken had die ze wilde spreken.

Ze heeft het verhaal over de autobrand, dat ze gehoord had, voorgelegd aan de bron dicht bij het onderzoek. Die verwees naar een video op de gsm van klager en zei dat het zou kunnen dat klager zijn eigen auto in brand had gestoken. Het artikel schrijft dat toe aan een goede bron, met de toevoeging dat de zaak in onderzoek is.

Het Laatste Nieuws is op de hoogte van de zware gevolgen die de feiten gehad hebben voor de betrokkenen, maar heeft daar bewust niet over bericht. Maar die gevolgen zijn volgens de krant niet te wijten aan de berichtgeving, maar aan de feiten zelf. Overigens loopt het onderzoek nog, waarbij ook andere branden uit de streek opnieuw worden bekeken.

Hetzelfde geldt voor de sensatiezucht die klagster de krant verwijt. Het sensationele karakter ligt niet aan de berichtgeving, maar aan de betrokkenen zelf, die met hun brandstichting iets sensationeels wilden doen. De krant erkent dat de term pyromanenbende misschien niet past binnen de context, maar dat betekent niet dat het artikel sensationeel of niet correct zou zijn.

BESLISSING

Identificatie in gerechtelijke context

Het gerecht voert een onderzoek naar de broer van klagster als verdachte bij de brandstichting van de Vlooybergstoren. Er is onduidelijkheid over zijn precieze betrokkenheid en hijzelf minimaliseert die, wat noopt tot voorzichtigheid. Tegelijk gaat het over opzettelijke brandstichting van een openbaar kunstwerk, wat van maatschappelijk belang is. Binnen die context is de Raad van oordeel dat beperkte identificatie van klager met vermelding van zijn voornaam, eerste letter van zijn familienaam en leeftijd geoorloofd is en geen schending betekent van de richtlijn bij artikel 23 van de code over identificatie in gerechtelijke context.

De voorzichtigheid met betrekking tot identificatie van klager blijkt evenwel niet uit de gepubliceerde foto. De foto maakt klager, zeker in combinatie met de vermelding van zijn voornaam, eerste letter van zijn familienaam en leeftijd, herkenbaar voor het publiek. De manier waarop de foto gepubliceerd is, strookt daarom niet met de richtlijn over identificatie in gerechtelijke context.

Waarheidsgetrouw berichten

De journaliste heeft zich gebaseerd op vertrouwelijke bronnen. Wat het relaas over de brand van de Vlooybergstoren betreft, maakt ze aannemelijk dat die bronnen geloofwaardig waren en op de hoogte waren van de stand van het gerechtelijk onderzoek, en dat hun verklaringen getrouw zijn weergegeven. De Raad is van oordeel dat de aanpak van de krant op dit punt strookt met de artikelen uit de code over waarheidsgetrouw berichten en checken van bronnen.

Die aanpak blijkt evenwel niet uit de passage over de autobrand. De journaliste zegt dat haar bron dicht bij het onderzoek zei dat het *zou kunnen* dat klager zijn eigen auto in brand stak. Die voorwaardelijkheid blijkt niet uit het artikel, dat schrijft: “Volgens een goede bron stak X recent ‘voor de lol’ zijn eigen auto in brand terwijl er iemand in zat.” Het artikel vermeldt de brandstichting van de auto affirmatief, terwijl ze in de context van het artikel extra belastend kan zijn voor klager, wat de krant had moeten aanzetten om de uitspraken van haar bron nauwkeurig en voorzichtig te formuleren, temeer omdat het gaat om een vertrouwelijke bron en de verklaringen niet controleerbaar zijn voor het publiek. De passage over de autobrand strookt daarom niet met artikel 1 van de code over waarheidsgetrouw berichten.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel:

De klacht is gegrond wat de foto en de inhoud van de passage over de uitgebrande auto betreft.

Brussel, 14 februari 2019